

Ὑμνος Κωνσταντίνου ὁ Πατριάρχης

Βασιλική

Ο ΥΜΝΟΣ ΤΟΥ ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΟΥ

Η ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΗΣΙΣ ΤΟΥ ΕΚΔΙΚΟΣ ΟΠΟΔΥΧΡΟΝΙΣΜΟΣ

ΑΛΛΑΙ ΛΕΠΤΟΜΕΡΕΙΑΙ

[Ἐπειδὴ πολλὰ τ' ἀνακριβῆ ἐ-
γράψαν καὶ ἐλέγχθησαν περὶ τοῦ
κώδικος, ἐν ᾧ ὁ ὕμνος τοῦ Παλαιο-
λόγου, ἐζητήσαμεν παρὰ τοῦ κ. Γρ.
Καμπούρογλου ἀθεντικῶς πληρο-
φορίας, οὗτος δὲ ἐνηρεσθήθη νὰ μᾶς
ἀνακονώσῃ τὰ ἀκόλουθα:]

Ὁ τὸν ἀριθμὸν 2267 ἐν τοῖς χειρογρά-
φοις τῆς Ἑθνικῆς Βιβλιοθήκης λαβὼν
κώδιξ οὗτος ἐκ χάριτος ἀνατολικοῦ, ἀ-
ποτίθεται ἐκ πολλῶν 21/ καὶ ἔχει δια-
στάσεις 22Χ16. Ἐγράφη δὲ κατὰ τὸν
ΠΕ' αἰῶνα, ὡς ἐξάγεται ἐκ τῶν χαρακτι-
ρῶν τῆς γραφῆς καὶ τῶν μουσικῶν
ψηφῶν.

Ἐπειδὴ ὁμοῦ ἐν τῷ φύλλῳ 145 πολυ-
χρονίζεται ὁ αὐτοκράτωρ Κωνσταντῖνος
ὁ Παλαιολόγος, καθορίζεται ὡς χρόνος
καθ' ὃν ἐγράφη ὁ κώδιξ τὸ διάστημα
τῆς Βασιλείας του (1448—1453 μ. Χ.)

Τοῦ κώδικος τοῦτου ἐγένετο χρῆσις
ἐν τῇ Μητροπόλει τῆς Σηλυβρίας, ὡς
ἀποδεικνύεται ἐκ τοῦ μετὰ τὸν βασιλι-
κὸν πολυχρονισμόν ἐπομένου μητροπο-
λιτικοῦ τῆς Σηλυβρίας.

Ὁ μουσικὸς οὗτος κώδιξ εἶνε «Ψαλ-
τικὴ Τέχνη» καὶ περιέχει πολυπληθεῖς
μέλῃ ὀνομαστῶν μελογράφων. Ἀνέκει δὲ
εἰς τινὰ Δημητρίον Ἐξακουστόν, ὅστις
κατὰ τὸ ἔτος 6963 ἀπὸ κτίσεως Κόσμου
ὡνλ. τῷ 1457 μ. Χ. ἀνεκαινίσεν» αὐτὸν
ὡνλ. τὰ συνέπληξεν ἐκ νέου, ὡς ἐν τῷ
τελευταίῳ φύλλῳ φέρεται.

Ἐκ τοῦ αὐτοῦ σημειώματος ἐξάγε-
ται ὅτι ἐπιστεύετο ταχεῖα ἢ ἀπελευθε-
ρωσις τοῦ Γένους ἀπὸ τῆς Τουρκικῆς
κατακτησεως. Ματαίᾳ ἐλπίς!

Τὸ σημείωμα τοῦτο ἔχει ὡς ἑξῆς:

«Τέλος τῆς ψαλτικῆς ἐκ τῆς μου-
σικῆς τέχνης» αὕτη γοῦν ἡ ψαλτικὴ ὑ-
πάγχει κυροῦ Δημητρίου τοῦ Ἐξακου-
στοῦ καὶ ὁ Θεὸς βοηθεῖν αὐτόν. Ἐν
ἔπει δὲ ἀνεκαινίσθη τὸ Ε' Ε' Ε' ἰνδ. ε'. Ἐν
δὲ τῷ τέλει τοῦ ἔτους τοῦτον γενήσον-
ται πολλὰ καὶ γενήσεται ἐπεὶ βασι-
λεῖα, ἢν προφύξεν ὁ Θεός, ὡνλ. ὅτι
ἡ τοῦ ἐλπίμονος καὶ μακάριος ὡς ζή-
σεται ἐν αὐτῇ +».

Καὶ ταῦτα μὲν διὰ βραχείων τὰ τοῦ
κώδικος, τὰ δὲ τοῦ ἐν αὐτῷ πολυχρο-
νισμοῦ ἔχουσιν ὡς ἑξῆς:

Μετὰ τὸ εἰσοδικὸν «δεῦτε προ-
σκυνήσωμεν κλπ.» ψάλλεται ἀπολυτί-
κιον π.χ. «τοῦ λίθου σφραγισθέντος κλπ.». Κατόπιν φέρεται ἐν τῷ χειρογράφῳ τὸ
σημείωμα: «καὶ εὐθὺς εὐφημίζομεν
τοῖς βασιλεῖς καὶ τὸν ἀρχιερεῖα ἐντός
τοῦ βήματος καὶ ἐκτὸς ὁμοίως».

Καὶ ἔπεται ὁ πολυχρονισμὸς ἐπὶ τῶν
ἑξῆς λέξεων:

«Πολλὰ τὰ ἔτη τῶν Βασιλέων»

Ψαλλομένου δὲ αὐτοῦ ἐντός τοῦ ἱεροῦ
ἀποκρίνονται οἱ ἐκτὸς ψάλλοντες τὸ
αὐτὸ καὶ πάλιν οἱ ἐντός τοῦ βήματος,
μεθ' ἧς ἔπεται ἡ διὰ τὸν βασιλεῖα στροφή

Κωνσταντίνου τοῦ εὐσεβεστάτου Βα-
σιλέως καὶ αὐτοκράτορος Ρωμαίων τοῦ
Παλαιολόγου πολλατὰ ἔτη».

Τοῦτο ἔπεται ψάλλεται τὸ πρῶτον
ἐντός τοῦ ἱεροῦ καὶ ἀναλαμβάνεται
ὑπὸ τῶν ἐκτὸς τῆς καθ' ὅ ἔπεται ὁ πο-
λυχρονισμὸς τοῦ Μητροπολίτου καὶ
εἰς τὰ +».

«Κύριε δώσον τοῖς Βασιλεῖς»

Καίτοι ὁ κώδιξ εἶχε γεγραμμένους εἰς
παλαιὰ μουσικὰ ὀρθόγραφα ἐκ τῶν μὴ
ἐν χρῆσει τῶν ἐν τούτοις ἀνεγνώσθη
εὐχερῶς ὑπὸ τοῦ παρ' ἡμῶν ἐπὶ τούτῳ
προσκληθέντος διατεκμημένου ἱεροψάλ-
του καὶ μουσικοῦ.

Ὁ ὕμνος φαίνεται πολὺ παλαιός· ἴ-
σως εἶνε ὁ δι' οὗ ἀνέκαθεν ἐπολυχρόνι-
ζον τοὺς Βυζαντινοὺς Βασιλεῖς, μετα-
βαλλομένου μόνον τοῦ ὀνόματος. Δια-
κρίνει τις τὴν ἑλληνιστικὴν καὶ ὑπερή-
φανον ἀφέλειαν, ἢν καὶ εἰς τὸ μέλος τοῦ
«Χριστὸς Ἀνέστη».

Τὸ ὅλον εἶνε μὲν εἰς ἔφος πανηγυρι-
κὸν καὶ ἀγέρωχον, ἀλλὰ ἡ ἐξ αὐτοῦ ἐν-
τύπως εἶνε μᾶλλον ὀλιβερά.

Ταῦτα θεωροῦμεν ἄρκετὰ, ἐπὶ τοῦ πα-
ρόντος τουλάχιστον. Τὴν περιέχουσαν
τὴν ὕμνον σελίδα, φωτογραφηθεῖσαν
παρ' ἀριστοτέχνου καθηγητοῦ, ὁλοκλήρως
ἀποστέλλει ὑμῖν προδεχῶς.

Δ. Γρ. Καμπούρογλου

Τεύχος 89-90

Ιουνίου 1904.

Σελ. 175, 176.

7 Τεύχος 94.

31 Αυγστ.

ΑΘΗΝΑΙ

ΣΠΟΥΔΑΙΟΤΑΤΗ ΕΘΝΙΚΗ ΑΝΑΚΑΛΥΨΙΣ ΠΟΛΥΤΙΜΟ ΕΘΝΙΚΟ ΑΝΕΥΡΕΘΗ

Ο ΥΜΝΟΣ ΤΟΥ ΤΕΛΕΥΤΑΙΟΥ ΜΑΣ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΟΣ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΠΑΛΛΙΟΛΟΓΟΥ

Ἄλλ' ἤδη χάρις εἰς μίαν σπου-
δαιοτάτην, ἀνακάλυψεν τὸ ἑλλη-
νικὸν γένος δύναται νὰ μάθῃ τὸν
ὕμνον τοῦ ΜΑΡΜΑΡΩΜΕ-
ΝΟΥ ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΙΑ καὶ
νὰ ψάλλῃ αὐτὸν εἰς τὰς ἐκκλησίας
του.

Τὰ τῆς μεγάλης διὰ τὸ ἔθνος
μας ἀνακαλύψεως ταύτης ἔχου-
σιν ὡς ἑξῆς.

Ἐν τῶν ἡμερῶν ἀπεστῆλ-
εῖς τὴν ἐθνικὴν βιβλιοθήκην παρὰ
φιλοπάτριδος ὁμόγενος, ὁ γρά-
φας χειρόγραφον, κεινὸν ὡς ἐκ
τῆς πολυτιμότητος.

Ὁ διευθυντὴς τοῦ οἰκείου τμή-
ματος κ. Ἰάκμπουρογλου ἐπα-
σε νὰ μελετήσῃ τὸ ὁγκώδες τοῦ-
το χειρόγραφον, πλήρης δὲ χα-
ρᾶς ἀνεκάλυψεν ὅτι εἰς μίαν τῶν
σελίδων τοῦ ἐμπεριείχετο ὁ πο-
λυχρόνιος ὕμνος Ἰωάννου
τοῦ Παλαιολόγου, συνοδευόμε-
νος καὶ ὑπὸ τῆς μουσικῆς συνθέ-
σεως του.

Ὁ πολυχρόνιος ὕμνος Ἰωάν-
νου τοῦ Παλαιολόγου ἔχει
ὡς ἑξῆς.

«Ἦ ἀλλὰ τὰ ἔτη τῶν βασιλέων.
Ἰωάννου τοῦ εὐσεβεστάτου
βασιλέως καὶ αὐτοκράτορος Ρω-
μαίων πολλὰ τὰ ἔτη».

Αἱ ὁλίγει αὗται λέξεις ἐν τῷ
χειρογράφῳ περιλαμβάνουν ὁλό-
κληρον σελίδα σχεδὸν, κελύσον,
ὡς ἐκ τῆς μουσικῆς τῶν ἐπανα-
λαμβάνονται πολλάκις.

Ὁ κ. Ἰάκμπουρογλου ἀμέσως
ἐκόπτεσε τὸν κ. Σακελλαρίδην,
ὅπως οὗτος, ὡς εἰδικώτερος,
ἐξετάσῃ τὴν μουσικὴν τοῦ ὕμνου.

Ὁ κ. Σακελλαρίδης ἀντιγρά-
φας τὴν μουσικὴν σύνθεσιν, με-
τέθεε εἰς τὴν οἰκίαν του, ἐνθα
κατ' ἰδίαν τὴν ἐμελέτησε καὶ τὴν
ἐξετέλεσε.

Ὁ ἐνθουσιασμὸς τοῦ κ. Σακε-
λλαρίδου ἐκ τῆς μουσικῆς τοῦ
πολυχρόνιου τούτου ὕμνου ἦτο

— Μεγαλοπρεπέστατος, ἐπι-
βλητικώτατος, θαυμασιώτατος!
μᾶς εἶπεν, ὅταν τοῦ ἐξηγήσαμεν
τὴν γνώμην του. Ὁ ὕμνος αὐτὸς
εἶνε ἀληθὲς καλλιτέχνημα—μέγα
ἀπόκτημα, ὅχι μόνον διὰ τὸ
ἔθνος, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν μουσικὴν
μας!

Ὁ ὕμνος ἐψάλλετο τῆς ὑπὸ
τοῦ χοροῦ τοῦ βασιλέως, κατόπιν
δ' ἐπαναλαμβάνετο ὑπὸ τῶν τα-
κτικῶν ψαλτῶν.

Ὁ κ. Σακελλαρίδης μετέθε-
σε τὸν ὕμνον ἐκ τῶν στοιχείων
τῆς βυζαντινῆς μουσικῆς εἰς τὴν
καθ' ἡμᾶς.

Τὸ μέλος τοῦ πολυχρόνιου
τοῦ Παλαιολόγου, ἔχει αὖτε τὴν ἀρ-
χὴν του κάποιαν ομοιότητα με-
τὰ τὸν βασιλικὸν ἀγγλικὸν ὕμνον
ὁποῦ ἐκτελεῖται ὁμοῦς κατὰ τὴν ἀρ-
μονίαν αὐτὴν.

Ἄς υποτίθεται, ὅ ἐν τῷ διω-
ρηθέντι χειρογράφῳ ἐμπεριεχό-
μενος ὕμνος ἦτο γενικὸς ὕμνος
τῶν Βυζαντινῶν Αὐτοκρατόρων
ἢ εἰδικὸς τῶν Παλαιολόγων.

Οἱ «Ἕαχροὶ» ἐλπίζουν, ὅτι
λίαν προσεχῶς θὰ ἡμπορέσουν
νὰ παράσχουν εἰς τοὺς ἀναγνώ-
στας τῶν πλήρη τὴν σύνθεσιν τοῦ
πολυχρόνιου ὕμνου τοῦ Παλαι-
ολόγου, γεγραμμένην ὑπὸ τοῦ
κ. Θ. Σακελλαρίδου μετὰ χαρα-
κτῆρας τῆς εὐρωπαϊκῆς μουσι-
κῆς.

Ἡρᾶται ὅλοι, ὅσοι γνωρίζουν
μουσικὴν νὰ ἀποκτήσουν τὸν ὕ-
μνον τοῦ ἐνδόξου ἐθνομάρτυ-
ρος.

Δὲν θὰ ἠδύνατο ἄρα γε ὁ ὕ-
μνος αὗτος ἀφοῦ τόσοι με-
λοπρεπεῖς εἶνε νὰ ἀντικαταστήσῃ
τὸν ἥδη εὐρισκόμενον ἐν χρήσει
εἰς τὰς βασιλικὰς ἐορτάς.

Διατὶ οὐκ;

Ὅσον συχνότερα θὰ τὴν ἀ-
κούῃ ὁ λαὸς, τόσοι ζωνότε-
ρα θὰ αἰσθάνεται μέσα εἰς τὴν
ψυχὴν του τὸν πόθον τῆς ἐν-
δοξίας.

Κωνσταντίνος Παλαιολόγος
ἐκτελέσει αὐτὸν ὡς
ἐκ τῆς βασιλικῆς ἐορτῆς.

ΑΘΗΝΑΝ

(ἀνδρῶν)

πληρώσεως τῆς Μεγαλῆς τοῦ
Ἑλληνισμοῦ Ἰδέας.

ΤΟ ΠΟΛΥΤΙΜΟΝ ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΟΝ

Τὸ ἐμπεριέχον τὸν ὕμνον τοῦ
Ἑλλακολόγου πολυτιμώτατον
χειρόγραφον, χρονολογεῖται ἀπὸ
τοῦ ἔτους 1250, περιλαμβάνει
δὲ ψαλτικὸν κώδικα καὶ πλήρη
λειτουργίαν.

Εἶνε δερμένον μὲ μαύρον δέρ-
μα, αἱ δὲ σελίδες του, αἵτινες
ἀνέρχονται εἰς 422, ἀποτελοῦν-
ται ἐκ πηχέως ὑάρτου ἀνατολι-
κοῦ.

Ἀποπνέει τὴν βαρεῖαν ὁσμὴν
τοῦ χρόνου.

Τὰ φύλλα του εἶναι ὑποκίτρινα
ἐκ τῆς πολυκαιρίας φέρουν δὲ
κηλίδας ἀπὸ τὴν ὑγρασίαν, εἰς
τὴν ὁποίαν εἶχον ἐκτεθῇ.

Τὸ περικαλύπτον τὸ χειρό-
γραφον μαύρον δέρμα εἶναι εἰς
πολλὰ μέρη ἐφθαρμένον.

Ἐκαστος ψαλμὸς τοῦ χειρο-
γράφου συνθέσεται καὶ ὑπὸ
μουσικῆς συνθέσεως, δεικνυούσης
τὸν τρόπον, κατὰ τὸν ὁποῖον
πρέπει νὰ ψάλλεται.

Τὰ περιεχόμενά του εἶνε γυ-
μένα μὲ ἐρυθρὰν καὶ μαύρην με-
λάνην.

Ὁ ψαλτικὸς κώδικς περιλαμ-
βάνει, κατ' ἀνακοίνωσιν τοῦ κ.
Ἰωάννου Προφύλου, μυστικὰς προ-
φητείας, λυγρικὰ, ψαλλόμενα τὸ
Πάσχα καὶ κατ' ἄλλας δεσποτι-
κὰς ἐορτάς, τὰ τοῦ μεγάλου ἐ-
σπερινοῦ καὶ πλεῖστα μέλη τοῦ
Παναρέτου, τοῦ Ἰκαναζάλα,
τοῦ Κορώνη, τοῦ Μανχαρά, τοῦ
Γεωργίου Σγουροπούλου, Νι-
κηφόρου τοῦ Ἰθικοῦ, τοῦ Ἰε-
λαδινού, τοῦ Ἰκαμπάνη, Ἰων-
σταντίνου τοῦ Γαθρά, Θεοδώρου
τοῦ μονάχου, τοῦ Χριστοφόρου,
τοῦ Ἀγίου Ἰωάννου τοῦ Δαμα-
σκηνοῦ, τοῦ Βλατερά, τοῦ Γερ-
σίου τοῦ ἱερομονάχου (τὰ λε-
γόμενα Ἀθηνᾶ), τοῦ Φωκά
καὶ ἱκανῶν ἄλλων περιλα-
μβάνει πρὸς τοῦτοις καὶ πολλὰ
μέλη.

Μεταξὺ τῆς σημερινῆς ἐκκλη-
σιαστικῆς λειτουργίας καὶ τῆς ἐν τῷ
χειρογράφῳ περιεχομένης ὑφέ-
στανται ἐλαφρόταται τινες πα-
ραλλαγαι, ἰδίως δ' ὅσον ἀφορᾷ
τὴν στιχομυθίαν.

Τὸ ἀνακαλυφθὲν χειρόγραφον
ἀνήκεν εἰς τὴν μητρόπολιν τῆς
Σηλυβρίας, εἰς τὸν μητροπολί-
την τῆς ὁποίας ὑπάρχει ἐν αὐτῷ
γεγραμμένον ἰδιαίτερον πολυ-
χρόνιον.

ΜΙΑ ΠΡΟΤΑΣΙΣ

Αὐτὸ εἶνε τὸ ἀνακαλυφθὲν πολυτι-
μώτατον ἀληθὲς διὰ τὸ ἔθνος μας
χειρόγραφον.

Καὶ ἤδη ἔχομεν νὰ υποβάλωμεν
μὴν πρότασιν.

Πολλάκις μέχρι τοῦδε ἔχει ριφθῇ ἡ
ιδέα, ὅτι ἡ 29 Μαΐου, ἡ ἐπέτειος τῆς
ἀπαισίας ἀλώσεως τῆς Κων/πολεως,
δὲν πρέπει νὰ παρέρχεται ἀπαράτηρη-
τος διὰ τοὺς Ἕλληνας, ὅτι πρέπει νὰ
γινῇ ἐπ' αὐτὴν τελετὴ πανόδημος.

Ἦδη, ὅποτε ἀνεκαλύφθη χειρόγρα-
φον περιέχον τὸν ὕμνον τοῦ τελευταίου
αὐτοκράτορος μας καὶ τὴν κατὰ τὴν
ἐποχὴν αὐτοῦ τελουμένην λειτουρ-
γίαν, δὲν νομίζετε, ὅτι ὠρισμένως πλέον
ἔχομεν εἰς ἡμᾶς τὸ καθήκον νὰ θέ-
σωμεν εἰς ἐνέργειαν τὴν ιδέαν αὐτήν;

Ἀς διοργανωθῇ ὑπὸ τοῦ κράτους
ἐπίσημος ἐθνικὴ ἐορτὴ, κατὰ τὴν ὁ-
ποίαν οἱ ἐλεύθεροι Ἕλληνες μεταβαί-
νοντες εἰς τὰς ἐκκλησίας θὰ παρακο-
λουθεῖν λειτουργίαν διεξαγομένην,
ὅπως καὶ ἐπὶ τοῦ Παλαιολόγου.

Στρατιωτικαὶ παρατάξεις καὶ πα-
νηγυρικαὶ πομπαὶ ἄς ἐορτάζουν τὴν ἐ-
πέτειον τῆς ἀλώσεως.

Ὁ θῆς ὕμνος τοῦ Κωνσταντίνου
καὶ ἡ μελωδία αὐτῆς τὴν ἡμέ-
ραν ἐκείνην ἀκούει εἰς ἄκρον τῆς
ἐλευθερίας καὶ ἐμυστίζεν ἐν τῇ ἐλευ-
θερίᾳ τὸν Ἕλληνα εἰς τὴν ὁ-
ποίαν.

Πρέπει νὰ ἐορτάζωμεν μὲ ἄπειρον
ἐθουσιότητα τὴν ἐπέτειον τῆς ἀλώ-
σεως.

Ἡ ιδέα τοῦ πεθους ἄς ἐκλείψῃ.

Τὰ γενναῖα ἔθνη πανηγυρίζουν διὰ
τὸν θάνατον τῶν ἡρώων των, ὅταν ἡ
τελευτὴ τούτων δημιουργεῖ τὸ μέλ-
λον μεγαλεῖον.

Ὁ τελευταῖος τῶν αὐτοκρατόρων
μας θὰ σκιρτήσῃ ἐκ χαρᾶς, ὅταν μέ-
χρι τοῦ τάφου του θὰ φθάσουν αἱ ἰα-
ταὶ τῶν ἐορταζόντων τὴν μνήμην του
Ἰανελλήνων.

ΣΠ. ΝΙΚ.

304-2-403
KAI
P
O

ΑΘΗΝΩΝ